

УДК 340.126

*Шестопалова Людмила Миколаївна,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор Київського національного торговельно-економічного
університету*

РОСІЙСЬКИЙ ВИКЛИК СВІТОПОРЯДКУ: ПОІМЕНУВАННЯ

Автор статті наводить детермінанти, що підтверджують припущення про активне формування у світі в XXI-му столітті нового небезпечного феномену – російського фашизму з ознаками державності. Також у зв'язку з цим здійснено спробу обґрунтувати своєчасність і перевірити необхідність включення до політологічного та юридичного тезаурусів неологізму, який позначає цей новий різновид антидемократичного державно-політичного режиму (та ідеології) як складової форми Російської держави, що має суто російські витоки та урухомлення, розгортається та посилюється в середині своєї країни, а також поширює свій вплив і вияви зовні, зокрема у формі визнаної фактичної агресії Російської Федерації щодо України, починаючи від 2014 року, та посяганням Росії на світовий правовий порядок загалом.

***Ключові слова:** держава, антидемократичний режим, правопорядок, Україна, Росія, війна, агресія, російський фашизм, рашизм*

Постановка проблеми. Кінець ХХ-го століття позначився багатьма позитивними політико-правовими та культурно-еволюційними процесами, які відбувалися у світі спорадично. Головним висновком не тільки для правників, але й для всього прогресивного людства ставало розуміння, що поступ сучасної глобалізованої та багатовекторної цивілізації, нарешті, остаточно спрямовано на ствердження права, справдження одвічного прагнення справедливості, свободи, рівності й честі. Проте вже початок нового тисячоліття захмарено зламом міжнародної системи стримувань і противаг реальних джерел воєнно-політичних небезпек, з одного боку, і миру та стабільного розвитку суспільства, – з другого, тобто скресанням світового правопорядку. Закріплюючи за собою сталість мірила рівності та справедливості людей у суспільстві та націй у світі, право, в тому числі міжнародне, відчуло не відомий дотепер за своєю зухвалістю і разом із тим витончено агресивний супротив антигуманістичних сил, зокрема на рівні вагомого, впливового члена міжнародного співтовариства – держави, яка позиціонує себе як провідник демократії і лідер світового прогресу. Зрозуміло, йдеться про Російську Федерацію. Тому антивоєнна риторика та запевняння її офіційної еліти в неухильному дотриманні загальноправових принципів на тлі юридичних фактів воєнного втручання в Придністров'ї, Чечні, Таджикистані, Грузії, а з 2014 року й на Українських землях, а також багатьох інших подій з «російським слідом» (тепер у Сирії), виглядає як небезпечний і цинічний фарс. І події збройного російсько-українського конфлікту в ранжирі інших випереджають навіть колотнечу світової важливості, що збудується Ісламської квазідержавою [20], яка проголосила себе тим самим 2014 роком «всесвітнім халіфатом», а світ – терористичною організацією [13], оскільки можуть тягнути світову

війну. Неспростовні юридичні факти військового захоплення та анексії Росією Українського Криму та її провідна участь в озброєному утриманні частини інших територій України набули настільки високого ступеня світової важливості, що порівнювані, мабуть, лише з воєнно-політичними загрозами напередодні другої світової війни чи з нападом 1939 року фашистської Німеччини на Польщу. Тож, історичні, політологічні та юридичні паралелі повертають нас до проблеми такого політико-правового явища, як фашизм, його оновлення (видозміни чи клонування) в 10-ті роки XXI-го ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід визнати, що, на відміну від іноземної науки, дослідженню виявів явища фашизму, особливо як «вічному» [18], останніх десятиліть і його складових у сучасній українській юридичній літературі, крім окремих публікацій [4], не приділено достатньої уваги. Більш послідовно, проте, розкрито історичні витоки останнього (К. Бондаренко. [2]; С. Кот [6]; О. Кривдик [7] та ін.) Натомість нові форми російського фашизму останніх років з огляду на його небезпеки для України та світу у вітчизняній юридичній науці не розглядалися.

Постановка завдання. 2014 рік, як зазначалося, для української юридичної думки висунув нові проблеми, пов'язані з окупацією Росією частини українських земель, і породив певні «фашистські» паралелі, в т.ч. щодо підтримання більшістю населення РФ офіційної загарбницької та антидемократичної політики, постала й необхідність переосмислення багатьох правових феноменів. У зв'язку з цим виникає потреба уточнити змістовно-номінативний аспект і перевірити на «правомірність» застосування словосполучення «російський фашизм» («рашизм») на позначення нового різновиду антидемократичного державного режиму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Агресія є невід'ємною складовою фашистської ідеології та політики. А чи допустимо стверджувати, що ідеї фашизму в Росії не просто здобули підтримку держави, а стали її рушієм, підсилювалися та набули особливих, властивих саме їй ознак? Якщо припустити, що рашизм – це нова національна форма (підвид) фашизму або навіть інший вид (різновид) антидемократичного державно-правового режиму та ідеології, тоді слід перевірити наявність і дослідити юридичні і політичні прояви фашизму в сучасній Росії, здійснити пошук його особливих чи / та додаткових характеристик. На думку вчених, які досліджують феномен фашизму, цей термін є базисним: у понятті, яке він позначає, містяться політичні, онтологічні, гносеологічні й етичні сторони людського співжиття [3], але настав час замислитися, яким є зв'язок доктрини фашизму Б. Муссоліні та Д. Джентілле [8] з воєнно-політичним тиском Росії на цивілізований світ та в середині країни. І, слідом за І. Вітик та О. Туренко [3], ми будемо використовувати таку універсальну дефініцію фашизму: «Фашизм (*итал.* fascismo, від fascio – пучок, в'язанка, об'єднання) – антигуманні ідеологія, політичний рух і соціальна практика». А соціальні та політико-правові ознаки фашизму, в порівнянні з російськими політико-правовими викликами Україні та світу, розглянемо, певною мірою послуговуючись підходами Л. Брітта [19, с. 122]. Умберто Еко ж, пригадаємо, угруповує ознаки фашизму так: культ традиції; синкретизм; неможливість розвитку знання (істина вже проголошена); неприйняття модернізму; ірраціональність; культ дії заради дії; підозрілість до інтелектуальної спільноти; незгода є зрадою; расизм; опора на постраждалі середні класи, що бояться низів; націоналізм (гуртування проти ворогів); ідея (теорія) змови; вороги – водночас надто сильні і надто слабкі; немає боротьби за життя, а є життя заради боротьби (пацифізм – братання з ворогом); презирство до слабких; популістський масовий елітаризм («ми кращі за всіх»); культ героїв і героїзму, смерті; постійні військові

ігри; вождизм (громадяни лише грають у народ); ненависть до «прогнилих парламентських демократій»; своя новомова [18, с. 55]. А під кутом герменевтичного висвітлення «фашизму – націонал-соціалізму – гітлеризму», а тепер «фашизму – рашизму – путінізму» можуть виявитися притаманні саме їм специфічні характеристики, а також ознаки, за якими їх розрізняють.

Для поняття «фашизм» як антидемократичного вчення, ідеології і практики характерне співставлення з такими поняттями, як «расизм», «ксенофобія», «нацизм» (як частини та цілого, як прояву) та ін. Якщо поняття «фашизм» закріпилося не лише в науковій мові, але й стало загальноживаним, то поняття «путінізм» увійшло тільки в незалежний політичний обіг або ж ним послуговуються опоненти лідера. Проте економічна та політична кризи в Росії змушують навіть послідовних апологетів путінізму називати речі своїми іменами. Вимальовуючи матрьошку (чи фрактал): марксизм – ленінізм – сталінізм – ельцинізм – путінізм, аналізуючи історичне минуле Російської імперії кінця 19-го – початку 20-го ст., СРСР та РФ, можна побудувати уявну спіраль розвитку імперських амбіцій та великодержавного шовінізму, які на її вершині кристалізуються як особливий державно-націоналістичний вид ідеології та практики, назва якого на слуху, та поки що не закріпилася нормативно.

Негативне соціальне, політико-правове явище виражається в певних юридичних фактах, діяннях і їх наслідках. За масовими прикладами з російського життя, можемо попередньо говорити про те, що певні ознаки фашизму вже усталено в сучасній Росії, його вияви підтримуються чи навіть інспіруються державою [9; 11]. Проте російська політико-правова антидемократична практика має власні специфічні риси, а особлива сучасна російська ідеологія незабаром претендуватиме на нормативне поіменування «рашизм». «*Рашизм* – це ідеологія та практика правлячого режиму Російської Федерації, яка базується на ідеї зверхності «російських співвітчизників», їх «особливій цивілізаційній місії», антидемократизмі й неоколоніалізмі радянсько-імперського типу, використанні православ'я як моральної доктрини, та на геоеконімічних інструментах, у першу чергу, енергоносіях» [7]. Цей, не зафіксований словниками, неологізм утворено за притаманною як російській, так і українській мовам схемою словотвору: основа іменника (корінь) плюс суфікс *-изм* із відомим значенням. Особливість полягає в тому, що іменник перекладено англійською мовою (Росія – Russia) – транслітеративно: «раша», а тому його значення зрозуміле не тільки слов'янам. Спробуємо-таки навести окремі моменти, які переконують, що неологізм «рашизм» може з часом увійти в науковий обіг, оскільки позначає нове поняття і семантично відрізняється від слів, які пересікаються з ним, як Ейлерові кола (фашизм, ксенофобія, нацизм та ін.)

1. Окремі риси (вияви) фашизму в російській сучасності зрослися з ненайкращими особливостями, зокрема з її викривленою *дихотомічністю*, яка виявляється в усіх сторонах життя суспільства і владарювання, починаючи від закріплення в законодавстві загальноправових принципів, але бруталного повсюдного їх порушення на практиці, навіть на найвищому рівні, провадження внутрішньої та глобальної антигуманної політики. *Налаштована на Схід Росія* (що виражається через її: внутрішню структурованість і множинність як населення так і територій, повернення влади до авторитаризму та тоталітаризму, через імперіалізацію, мілітаризацію, поліцейзм, візантійщину, моспатріархізм, особливі форми зрощення церкви з державою, церкви з комуністичними рухами і т.д., які відбилися і в її символах – царському двоглавному гербі, радянському гімні, прапорі, а так само в епосі, фольклорі, історії, культурі в цілому, національному дусі тощо), протиставляє себе західному способу життя, таврує Захід,

побоюється його і разом із тим «іконізує» – поповнює ряди інтелігенції ззовні, доганяє західні технології, змагається із Заходом, бере (доганяє) нове (від наукових ідей до моди) у Заходу, зберігає свої фінансові багатства там, намагається вийти на західні ринки, еліта навчає дітей й елітно відпочиває так само на Заході... Будучи східною державою, Росія живиться культурою Заходу та змагається з ним, аби очолити список найбільш розвинених держав світу. І тому вижити без Західної культури Росії годі. І якщо Росія не стане на шлях міжнародно-політичного порозуміння зі світом і Україною, якщо не відбудеться зміни політики російської влади, ця наддержава, остаточно відгороджена санкціями цивілізованого світу, може перетворитися на ультра Північну Корею. У Росії немає і власної (оригінальної) філософії права. Між тим, є відчуття, що традиційний спосіб життя Росії за багатьма параметрами суперечить традиційній європейській філософії права, головним теоретиком якої був І. Кант. Крім того, очевидно, що в ісламського світу власна філософія права. Таким чином, *Росія весь час перебуває на роздоріжжі, хоч і намагається створити окрему цивілізацію*. Має місце протистояння двох філософій – антропоцентричної – в центрі з європейськими цінностями та правами людини – і східної, колективістської, об'єднаної навколо авторитарного центру, для побудови, нехай великого, але обмеженого та тільки для себе обраного, т.зв. російського світу. Так є нині: Росія – держава у Східній Європі та Північній Азії (дихотомічність населення плюс «збирані землі» числом понад 146,5 млн чол. [15]) Дихотомічність присутня і в культурі та побуті росіян (від казки про лінивого дурня Івана, якому без зусиль дістається й царство, й царівна, до ніби власне російських, а насправді запозичених символів (матрьошка, пельмені, горілка тощо) і до синкретичних особливостей мови (лексичного складу, граматики). Якщо російська мова, безперечно, – одна з найбільш багатих, точних, глибинних мов, то поряд нею повсюдно існує ганебна паралельна мова – російський мат. Та не може бути балансу між парним і непарним, правильним і неправильним, правдою і брехнею, не можна бути ніби цивілізацією. Нині Росія перебуває в історичному (тягнеться одночасно в імперіалістичне та сталінське минуле) та геополітичному (невизначеність між Заходом і сходом: користується новітніми винаходами Заходу, намагається догнати його передові технології і повертати візантійські зазіхання – така собі лімінальна зона між Сходом і Заходом) ніде. У Росії створено не унікальну культуру і суспільство, а історико-політичну «бомбу» – аномалію для прогресивного людства, що загрожує аж його виживанню. А так зване її «неухильне виконання закону» суперечить здоровому глузду й трощить висхідні правові принципи та людські цінності, але не суперечить «логіці» більшості російського населення (чого варта хоча б справа Н. Савченко). Таким чином, Росія спонукає світове співтовариство до вжиття негайних заходів щодо подолання загроз безпеці людства з її боку.

2. Більше ніде і раніше ніколи ознаки фашизму не виявлялися так загострено, так сильно і масово, як в РФ (чого варте лише підтримання її державним апаратом і загалом населенням збройної анексії Українського Криму, відповідних антигуманних і неправових законів, фактичної війни на сході України за участі сил і новітньої важкої зброї регулярної армії РФ, загального інформаційного протистояння т.зв. «укрофашизму», військової «присутності» в Сирії тощо). І разом із тим ніде і ніколи так цинічно не прикривалися злочини міжнародного характеру та міжнародні злочини, жодна держава дотепер настільки брутально не порушувала гуманітарне право, як Росія, що документально визнала міжнародна спільнота та підкреслила реальними діями на посилення системи захисту від російської воєнної загрози (створенням нової системи швидкого реагування НАТО в Східній Європі), економічними санкціями проти РФ. Рашизм – поширене явище в

«російському світі», а не тільки вузька антидемократична ідеологія чи політична течія. Його санкціоновані державою ідеї підтримує значна (особливо з огляду на частку росіян серед населення світу) кількість населення Росії та вихідців з неї. На кшталт нової мононаціональної релігії запроваджується підступна концепція «русского мира» – Путін оголосив про право Росії «захищати співвітчизників і співгромадян», тобто, російськомовні меншини, в будь-якій точці ближнього зарубіжжя – від Естонії до Казахстану [16]. Мовчазний контракт Кремля з населенням Росії – така собі реалізація наслід довірливої теорії імперської держави. У недалекому майбутньому політологи, історики, юристи, в т.ч. судді, обов'язково зроблять відповідні висновки.

3 Уперше настільки велика держава через реалізовану нею антицивілізаційну, антилюдяну політику, опинилася в ізоляції від решти світу, на відміну від союзу фашистських держав 30-х – 40-х років 20-го ст. Цей курс Росії підтримуватиметься до кінця життя її актуального лідера («Росія в кільці ворогів»). Країна не самореформується – підсумок 25-річного пострадянського транзиту. «Ізоляціонізм завжди і скрізь приводив до деградації, але мільйони росіян вважають його запорукою незалежності і процвітання. Ця щира переконаність страшніше за будь-які санкції і будь-яке падіння цін на нафту» [5]: ідеї вищості російської нації і воєнної агресії стають загальноприйнятними та посилюються.

4. XXI століття, на жаль, уможливило застосування нових сучасних технічних засобів і способів впливу на людське суспільство антигуманними силами саме Росії. Це і наявність ядерної зброї, і телебачення, інтернет, широке застосування НЛП, інформаційні війни тощо, – усе те, чого не мали у своєму арсеналі фашисти «першої хвилі» і чим не гребують росіяни (і наука – для імперських зазіхань).

5. Ніколи раніше агресія не була настільки витонченою та зухвалою, як сучасна російська, що аж винайшла *нові форми* збройної війни, гібридну війну, так звану телевізійну війну зі створенням фейків, інтернет-ботів, вигаданих фактів і сюжетів, новими методами війни з санкціонованим на найвищому рівні прикриттям військових жінками та дітьми, невизнанням відповідальності за підготовлені і вчинені теракти, розпалювання національної ворожнечі за межами власної держави вищими посадовцями тощо.

6. Росіяни залучають до виконання «брудної роботи» та війни проти України переважно маргінальне населення (безробітних, п'яниць, неплатоспроможних позичальників, осіб, які мають проблеми із законом, найбідніші верстви, навіть неповнолітніх, іноземців), а також неосвічених представників національних меншин і роботяг з російської глибинки, здійснюється ніби «очищення» нації на українському фронті тощо і разом із тим утилізація застарілого озброєння та випробування нового. Та мало хто в Росії хоче помирати за «російську ідею».

7. Через агресивні дії Росії фактично відбувається зміна встановленого світопорядку. Кремль порушує норми міжнародного права, скасовує колишні російські зобов'язання з дотримання суверенітету і територіальної цілісності сусідів, створює ризик виходу з-під контролю ядерної зброї, терористичних рухів та розпалювання найширшого воєнного конфлікту, а також створює прецедент для інших провідних держав, які при можуть застосувати власну версію доктрини Путіна (наприклад, територіальні претензії Китаю до В'єтнаму, Філіппін, Японії).

8. Вияви інакшості титульної нації сучасної Росії закарбувалися ментально. Зовні це простежується, наприклад, у загальному нівеченні своєї рідної мови, розриві логіко-семантичних зв'язків одиниць мови і мислення, у звуженні матриць мовлення, а отже й

мислення до граматичних відношень між обрубками слів у письмовому спілкуванні та в усному – переважно лише між лайливими словами та найбрутальнішим матом, як говорилося. А мат – це мова тих, хто випадає із зони високої культури та цивілізації, мова принижених, що самі готові принижувати. Натомість мова – ДНК народу, нації, показник рівня культури, засіб цивілізації, занепадає мова – не ідентифікувати й націю. Росіяни самі починають розуміти, в чому полягає загадковість сучасної російської душі. Пропагандисти звели маніпулятивні технології та національні стереотипи. Оновлено ідеологічну тріаду – «Самодержавство. Православ'я. Телевізор». Особливості національної промивки мізків – це протиставлення «свій-чужий», покладене в основу всього: ми – вони, патріоти – націонал-зрадники, Росія – Європа, Путін – Америка, особливий шлях Росії – загниваючий Захід, добрий цар – погані бояри. «Свій-чужий» – це універсальний феномен, що сформувався в давнину на основі системи міфологічних уявлень «людина-природа»; це найважливіший концепт колективного та етнічного світовідчуття. Там, де «свій-чужий» зводиться в ранг національної ідеології, «еліта» отримує карт-бланш на знищення будь-якого вільнодумства» [1].

9. При владі перебувають організовані білокомірцеві злочинці, що володіють незліченними природними багатствами [9], а багатомільйонне населення щиро підтримує їх політику, і вузол настільки міцний, що напевне ніхто не знає, як закінчиться цей «експеримент», що випав з логіки світової історії. Бонавіть цілковитий фінансовий і економічний колапс всієї країни не є достатньою умовою для відсторонення їх від влади і для справедливого суду [11].

10. Обґрунтування ідеології і практики влади здійснюється суто російськими псевдонауковими концепціями, народженими ніби історичною логікою. Їх наука пістрявить такими дисертаціями [4; 12; 14], а політики знову захоплюються «Філософією нерівності» М. Бердяєва, «Виправданням добра» В. Соловйова і «Нашими завданнями» І. Ільїна – ідеологічна підготовка панування Росії на геополітичній арені. Відміто вже і Й. Сталіна.

11. Безпрецедентна у світовій історії державницька корупція в Росії («основним джерелом корупції в Росії є вище керівництво, так звані чиновники класу А») [16], небезпека якої через її необмежений вплив на населення та фінансові можливості з проведенням воєнно-агресивної політики державою максимально зростає, особливо на тлі соціально-економічної та демографічної кризи. Показники цієї кризи вражають. Так, за даними Інституту соціально-економічних досліджень РАН, у Росії: близько 80 млн чол. проживають за межею бідності, майже 12 % дітей – інваліди; 4 млн бомжів і 3 млн жебраків, 4,5 млн вуличних повій, 37–42 млн алкоголіків; 5 млн наркоманів, близько 100 тис. росіян гине щорічно від наркотичного передозування [17], щорічно в Росії близько 3 млн осіб вчинюють злочини, серед яких 80 тис. убивств, понад 1,2 млн ув'язнених (більше, ніж у СРСР під час сталінських репресій) [15].

Ми навели лише кілька позицій з багатьох десятків наявних, що дають змогу зробити деякі попередні висновки щодо заявленої теми.

Висновки. 1) констатуємо з боку влади в Росії масові факти внутрішньої та зовнішньої політики і практики з ознаками фашизму, що мають власні особливості; 2) такі агресивна та антидемократична практика й ідеологія, підтримувані більшістю населення та осуджувані світовою спільнотою, посилюються до рівня глобальної небезпеки і, найперше, щодо найближчого сусіда Росії – України; 3) для глибокого пізнання феномену російського фашизму, особливо після відповідної кваліфікації державно-політичного режиму Росії правовими інституціями світу, слово «фашизм» може ввійти до юридичного

тезаурусу; 4) це сприятиме не тільки осмисленню нового, гіпертрофованого різновиду антидемократичного державно-політичного режиму, кристалізації поняття, яке охоплюватиметься цим терміном, а й ефективності протидії самому явищу.

Ми лише зробили спробу привідкрити завісу, за якою ховається сучасний російський фашизм, що загрожує не лише Україні, а й людству. Обґрунтувавши новий штрих до юридичної термінології, пропонуємо новелу взяти на озброєння в подальших наукових розвідках.

Список використаних джерел

1. Александрова-Зорина Е. Патриотизм с петлей на шее. Миф, в котором мы живем / Елизавета Александрова-Зорина // Московский комсомолец. – 2015. – 16 мар. – № 26763 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mk.ru/politics/2015/03/15/patriotizm-s-petley-na-shee.html>
2. Бондаренко К. Фашизм в Україні. До історії проблеми / К. Бондаренко // Українські варіанти. – 1997. – № 2. – С. 77-78.
3. Вітик І. До питання визначення терміна «фашизм» // І. Вітик, О. Туренко / Голос України. – 2014. – 10 січ. – С. 6.
4. Гуров В.А. Отечественные Вооруженные Силы и их роль в разрешении вооруженных конфликтов в 1988–2008 гг. : автореф. дис. ... д-ра ист. наук : 07.00.02 / Владимир Алексеевич Гуров; [Место защиты: Оренбург. гос. пед. ун-т Оренбург, 2014. – 40 с.
5. Дубинянский М. Південь / М. Дубинянский // Українська правда. – 2015. – 9 лют.
6. Кот С. Російський фашизм як факт історії / Сергій Кот // Кримська світлиця. – 2005. – 1 січ. – № 5.
7. Кривдик О. Рашизм / Остап Кривдик // Українська правда. – 2010. – 16 трав. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravda.com.ua/columns/2010/05/18/5050708/>
8. Муссолини Бенито. Доктрина фашизма / перевод В.Н. Новикова. – Paris: La Renaissance, 1938. – 124 с.
9. Путин. Коррупция. Независимый экспертный доклад / Партия народной свободы; Сост.: В. Милов, Б. Немцов, В. Рыжков, О. Шорина. – М., 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.putin-itogi.ru/putin-i-korruptsiya/>
10. Путин: РФ будет отстаивать права своих соотечественников за рубежом / РИА НОВОСТИ. – 2014. – 1 июля. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ria.ru/politics/20140701/1014287158.html>
11. Рабинович С. Путин построил развитой неофеодализм / Слава Рабинович // ReUkraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://reukraine.blogspot.com/2015/01/blog-post_73.html
12. Рябцев О.В. Сетевой принцип деятельности организаций закрытого типа в контексте угроз национальной и региональной безопасности России: на примере крымско-татарского национального движения : автореф. дис. ... канд. полит. наук : 23.00.02 / Олег Владимирович Рябцев – Ростов-на-Дону, 2008. – 18 с.
13. Совет Безопасности принял санкции в отношении «Исламского государства» и Фронта «Ан-Нусра» // Центр новин ООН. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=22145#.VN2coPmsU0w>
14. Сосновский Д.В. Процессы формирования региональной идентичности в Крыму в контексте поляризации украинского общества : 1991–2014 : автореф. дис. ... канд.

- полит. наук : 23.00.04 / Дмитрий Викторович Сосновский; [Место защиты: Моск. гос. ун-т им. М.В. Ломоносова] – М., 2014. – 18 с.
15. Федеральная служба государственной статистики РФ : Официальный портал. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/
 16. Фомина Е. Рабы на золотых галерах / Е. Фомина// Новая газета. – 2011. – 30 мар. – № 33. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.novayagazeta.ru/politics/6480.html>
 17. Халтурина Д. А. Алкогольная катастрофа и потенциал государственной политики в преодолении алкогольной сверхсмертности в России / Д. А.Халтурина, А. В. Коротаев. – М.: УРСС, 2008. – 40 с.
 18. Эко Умберто. Вечный фашизм // Пять эссе на темы этики. – Санкт-Петербург: Симпозиум, 2000. – 120 с. – С. 49–80.
 19. Lawrence W. Britt Fascism Anyone? // Free Inquiry magazine, Volume 23, 2003. – Number 2.
 20. Suleiman Al-Khalidi. Islamic State shows burning of hostage // Reuters. – 2015. – Tue., Feb 3.

Шестопалова Л. Н. Российский вызов миропорядку: обозначение понятия

Автор статьи приводит детерминанты, подтверждающие предположение о формировании в мире в 21-м веке нового опасного феномена – российского фашизма, имеющего признаки государственности. Также предпринята попытка обосновать своевременность и проверить необходимость включения в политологический и юридический тезаурусы неологизма, который обозначает этот новый вид антидемократического государственно-политического режима (и идеологии), имеющий собственно российские истоки и двигатели, усиливающийся внутри страны, а также распространяющий свое влияние за ее пределы, в частности в связи с фактом агрессии Российской Федерации в отношении Украины, начиная с 2014 года, и посягательством России на мировой правовой порядок в целом.

Ключевые слова: государство, антидемократический режим, правопорядок, Украина, Россия, война, агрессия, российский фашизм, рашизм

Shestopalova L. M. Russia's Challenge to the World Order: the Concept of Designation

The author gives the determinants that confirm the assumption about the formation of a new dangerous phenomenon. That is Russian fascism with the signs of statehood in the world in the 21st century. There was also made an attempt to justify the timeliness of the new term and check the need to include in political science and legal thesaurus the neologism that refers to this new kind of anti-democratic state and political regime (as well as ideology), that has perely Russian sources and engines, enhanced within the country. This regime also extends its influence beyond its limits, especially in connection with the factual aggression of Russian Federation against Ukraine since 2014, and its attacks on the legal order of the world as a whole.

Key words: state, anti-democratic regime, legal order, Ukraine, Russia, war, aggression, russian fascism, russcism

